

Τι είναι οι «*Επίκτητες Νευρολογικές Διαταραχές Επικοινωνίας*»;

Η ικανότητα ενός ατόμου να επικοινωνεί με το περιβάλλον του είναι απαραίτητη για μια φυσιολογική και ευτυχισμένη ζωή. Ο λόγος και η ομιλία βασίζονται στην ομαλή λειτουργικότητα του νευρικού, νευρομυϊκού και μυοσκελετικού συστήματος του ατόμου. Τόσο τα παιδιά όσο και οι ενήλικες μπορεί να παρουσιάσουν διαταραχές λόγου και ομιλίας. Όταν οι διαταραχές αυτές παρουσιάζονται λόγω κάποιας οργανικής αιτίας που επηρεάζει τη λειτουργία του νευρικού συστήματος, τότε οι διαταραχές λέγονται νευρολογικές διαταραχές επικοινωνίας και συμπεριλαμβάνουν διαταραχές ομιλίας, λόγου, σκέψης, σίτισης και κατάποσης.

Οι κύριες νευρολογικές διαταραχές ομιλίας τόσο στα παιδιά όσο και στους ενήλικες συμπεριλαμβάνουν

- Δυσαρθρίες
- Απραξία
- Τραυλισμό-δυσφράδεια
- Φωνητικές διαταραχές

Όταν ένα άτομο δεν μπορεί να αρθρώσει ήχους σωστά ή με ευφράδεια, ή έχει προβλήματα με τη φωνή του, τότε έχει διαταραχή ομιλίας. Οι απραξίες προκαλούν διαταραχή στη ροή της ομιλίας διότι ο εγκέφαλος δυσκολεύεται στον προγραμματισμό των κινήσεων για την παραγωγή της ομιλίας. Στις δυσαρθρίες μπορεί να υπάρχει διαταραχή στο συντονισμό των κινήσεων ή ακόμη και αδυναμία στους μύες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ομιλίας καθώς και στα σχετικά όργανα όπως το αναπνευστικό σύστημα. Οι νευρολογικές διαταραχές μπορεί να προκαλέσουν δυσκολίες στην ευφράδεια και ευκολία ροής της ομιλίας καθώς και φωνητικές διαταραχές. Οι διαταραχές λόγου και γλώσσας συμπεριλαμβάνουν

- Διαταραχές αντίληψης
- Διαταραχές έκφρασης

Όταν ένα άτομο έχει δυσκολία στο να καταλαβαίνει αυτά που του λένε οι άλλοι (αντιληπτικός λόγος), ή όταν έχει δυσκολία στο να μοιράζεται τις σκέψεις, τις ιδέες και τα συναισθήματα του (εκφραστικός λόγος), τότε έχει διαταραχή λόγου. Η Αφασία είναι διαταραχή λόγω βλάβης στον εγκέφαλο που μπορεί να επηρεάσει όλες τις διαστάσεις της γλώσσας- τόσο το γραπτό λόγο (κατανόηση και έκφραση) όσο και τον προφορικό λόγο (κατανόηση και έκφραση).

Ο λόγος και η γλώσσα είναι συνδεδεμένα με τις γνωστικές λειτουργίες όπως σκέψη, οργάνωση και μνήμη. Κατά συνέπεια οι εκπτώσεις στις γνωστικές λειτουργίες επιδεινώνουν τις διαταραχές λόγου και γλώσσας.

Τα τελευταία είκοσι χρόνια η λογοπαθολογία διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην αξιολόγηση και δημιουργία παρεμβατικών προγραμμάτων σίτισης και κατάποσης. Οι δυσκολίες αυτές οφείλονται σε νευρολογική εξασθένηση νευρομυϊκών συστημάτων ή και σε δυσλειτουργία

του κεντρικού νευρικού συστήματος που εμπλέκονται τόσο στην ομιλία τόσο και στη διαχείριση του φαγητού και στην κατάποση.

Οι βασικές αιτίες των διαταραχών του λόγου, της ομιλίας και γενικά της επικοινωνίας στα παιδιά, συμπεριλαμβάνουν:

- Νευρολογικές παθήσεις όπως
 1. Εγκεφαλική Παράλυση
 2. Υδροκεφαλία
 3. Μικροκεφαλία
 4. Κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις
 5. Επιληψία
 6. Λοιμώξεις όπως Μηνιγγίτιδα
 7. Νεοπλάσματα
- Γενετικοί παράγοντες
- Χρωμοσωμικές ανωμαλίες
- Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή
- Σοβαρή νευροψυχιατρική διαταραχή (φάσμα διαταραχών αυτισμού)
- Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα
- Αισθητηριακές διαταραχές (κώφωση ή διαταραχές στην ακοή)

Οι βασικές αιτίες διαταραχών γλώσσας, λόγου και ομιλίας στους ενήλικες συμπεριλαμβάνουν

- Νευρολογικές παθήσεις όπως
 1. **Εγκεφαλικά επεισόδια**
 2. **Κρανιοεγκεφαλικές Κακώσεις**
 3. **Εκφυλιστικές Νόσοι**
 - Σκλήρυνση κατά πλάκας
 - Νόσος του Αλτσαϊμερ
 - Νόσος του Πάρκινσον
 - Πολυεμφραγματική εγκεφαλοπάθεια
 - Νόσος του Χάντινκτον
 4. **Επιληψία**
 5. **Νεοπλάσματα**
 6. **Λοιμώξεις**
- Ψυχιατρικές Παθήσεις
- Αισθητηριακές διαταραχές (κώφωση ή διαταραχές στην ακοή)

Οι Κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις και τα εγκεφαλικά επεισόδια αποτελούν τις δύο συχνότερες αιτίες αναπηρίας του πληθυσμού και προκαλούν σημαντική κοινωνική και οικονομική επιβάρυνση προς το κράτος και την οικογένεια του ασθενούς λόγω μακρόχρονης εξάρτησης και επιβάρυνσης σε κοινωνικά συστήματα. Για αυτό η πρόληψη και η συστηματική αποκατάσταση τους έχουν σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες.

- Συγκεκριμένα, οι εγκεφαλικές κακώσεις είναι η κύρια αιτία θανάτου και ανικανότητας σε άτομα κάτω των 34 ετών
- Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η εγκεφαλική κάκωση αποτελεί την αιτία για 1 εκατομμύριο εισδοχές στο νοσοκομείο κάθε χρόνο.
- Στην Κύπρο, υπήρξαν γύρω στις 1800 περιπτώσεις εγκεφαλικού τραύματος που απαιτούσε εκτενή νοσηλεία το 2005 (από κρατικά νοσοκομεία μόνο).
 - Αυτός ο αριθμός είναι υψηλότερος από τον αριθμό νοσηλευόμενων περιπτώσεων οξέος εμφράγματος του μυοκαρδίου και ισχαιμικής καρδιοπάθειας μαζί.
 - Αντανακλά μια αναλογία περίπου 243 νέων περιπτώσεων ανά 100,000 άτομα.
 - Δεν περιλαμβάνει τον αριθμό ήπιων κακώσεων που δεν εισάγονται στους θαλάμους των κρατικών νοσοκομείων αλλά παίρνουν απλά εξιτήριο. Αυτός ο αριθμός αναμένεται να είναι μεγαλύτερος.

Αναφορικά με τα εγκεφαλικά επεισόδια, άνω των 1300 εγκεφαλικών επεισοδίων χρειάστηκαν εισδοχή και περίθαλψη (κρατικά νοσοκομεία) και αντιστοιχούν σε 173 περιπτώσεις ανά 100,000 πληθυσμό (Ιδρυμα Στατιστικής και Ερευνών Κύπρου). Ο αριθμός δεν συμπεριλαμβάνει ασθενείς που δεν εισαχθήκανε στα νοσοκομεία για παραμονή ή ασθενείς σε ιδιωτικά νοσοκομεία. Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια παρουσιάζεται αύξηση περιστατικών σε άτομα κάτω των 50 ετών που βρίσκονται στην ακμή της παραγωγικότητας τους.

Καθώς το προσδόκιμο ηλικίας στην Ευρώπη και Κύπρο συνεχίζει να αυξάνεται, αναμένεται πως ο αριθμός των ηλικιωμένων άνω τα 65 θα μεγαλώνει. Ο κίνδυνος για άνοια που προκαλείται από εκφυλιστικές νόσους όπως την ασθένεια Alzheimer, και πολυεμφραγματική εγκεφαλοπάθεια αυξάνεται με την ηλικία και διπλασιάζεται ανά δεκαετία άνω των 65. Γύρω στα 10% του πληθυσμού άνω των 65 χρόνων, πάσχει από Alzheimers, ενώ ο αριθμός των ασθενών ανέρχεται στα 50% σε άτομα άνω των 85. Η άνοια προκαλεί μείωση της ευφυΐας, της προσαρμοστικότητας και της ικανότητας για επικοινωνία και έχει ως αποτέλεσμα την πλήρη εξάρτηση του ασθενούς. Η έγκαιρη διάγνωση και εφαρμογή παρεμβατικών προγραμμάτων για βελτίωση της επικοινωνίας και μνήμης είναι βασικά στοιχεία για τη διατήρηση της ανεξαρτησίας και ποιότητας ζωής των ασθενών. Ο λογοπαθολόγος είναι μέρος της πολυθεματικής ομάδας αξιολόγησης και παρέμβασης ασθενών με εκφυλιστικές διαταραχές του νευρικού συστήματος.

Η αποκατάσταση των ασθενών με νευρολογικές παθήσεις συμπεριλαμβάνει συστηματικές προσπάθειες και συνεργασία ειδικών αποκατάστασης όπως λογοπαθολόγο, ακουολόγο, φυσιοθεραπευτή, εργοθεραπευτή, ψυχολόγο, διατροφολόγο και εκπαιδευτικό (για παιδιά), που σε συνεργασία με διάφορες ειδικότητες γιατρών (παιδονευρολόγο, νευρολόγο, νευροχειρουργό, γενετιστή, γαστρεντερολόγο κ.α.), θα δουλέψουν συλλογικά για την καλύτερη δυνατή πρόγνωση του ασθενή. Αυτή η συλλογική και συστηματική αποκατάσταση, σε ανεπτυγμένα συστήματα υγείας όπως αυτά της δυτικής Ευρώπης, αρχίζει αμέσως μετά τη διάγνωση, όταν ακόμη ο ασθενής βρίσκεται στο νοσοκομείο.

Έρευνες έχουν δείξει ότι η συστηματική αποκατάσταση βοηθά όχι μόνο τον ασθενή και την οικογένειά του, αλλά και το κοινωνικό και οικονομικό σύστημα μιας και μειώνεται το επίπεδο αναπηρίας και το κόστος στο κράτος για μακρόχρονη παροχή υπηρεσιών. Ταυτόχρονα η έγκαιρη και συστηματική αποκατάσταση βοηθά στην πρόληψη δευτερογενών παραγόντων που συντείνουν στην επιδείνωση της κατάστασης του ασθενούς με δυσμενή κοινωνικά και οικονομικά επακόλουθα. Στην παρούσα φάση, η Κύπρος δεν διαθέτει οργανωμένο και επαρκές σύστημα (στον κρατικό ή στον ιδιωτικό τομέα) για αντιμετώπιση και αποκατάσταση ατόμων με νευρολογικές διαταραχές. Οι ανάγκες αυτού του πληθυσμού, είναι πολλές και πολυδιάστατες, που επιβάλλουν το συνεχή συντονισμό και συνεργασία των διαφόρων ειδικοτήτων που προαναφέρθηκαν έτσι ώστε να επιτευχθεί το τρίπτυχο της αυτονομίας, της ανεξαρτησίας και της ομαλής ένταξης/επανένταξης στο κοινωνικό σύνολο. Για αυτό, καλούμε το κράτος να εντάξει την αποκατάσταση στο Γενικό Σχέδιο Υγείας ώστε να είναι συνεπής με τις διακηρύξεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. Θα πρέπει να δημιουργήσει και να αναβαθμίσει τις υπηρεσίες αποκατάστασης τόσο για παιδιά όσο και για ενήλικες για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής των πολιτών του. Ο σύλλογος μας είναι έτοιμος να συμμετέχει και να συνεισφέρει στις προσπάθειες του κράτους για να επιτύχουμε τον παραπάνω στόχο.